

międzywyznaniowy
savoir vivre

Międzywyznaniowy savoir vivre

Poradnik „Międzywyznaniowy savoir vivre” przygotowany został jako praktyczna pomoc dla osób, które zainteresowane są dialogiem między reprezentantami różnych religii oraz wyznań i chciałyby we wzajemnych kontaktach nabyć kompetencje międzykulturowe. Poradnik daje również odpowiedzi na proste pytania zadawane przez osoby, chcące odwiedzić różne wrocławskie miejsca kultu i właściwie się w nich zachować. Za koncepcję i wykonanie poradnika odpowiadają [Gmina Wrocław](#) i [Fundacja Wzajemnego Szacunku Czterech Wyznań we Wrocławiu](#), mające wieloletnie doświadczenie w praktycznych działaniach na rzecz międzywyznaniowej współpracy. Wszystkie zagadnienia opracowane zostały we współpracy z przedstawicielami omawianych wyznań.

Koncepcja i redakcja: Joanna Lisek
Opracowanie graficzne: Cezary Gwóźdź

S P I S T R E Ś C I

- 1 Zasady ogólne dla osób zwiedzających obiekty sakralne
- 2 Kiedy można zwiedzać obiekt?
- 3 Co należy, a co można zrobić po wejściu do obiektu?
- 4 Kiedy odbywają się regularne nabożeństwa i modlitwy?
- 5 Jak zachowują się wyznawcy, wchodząc do świątyni?
- 6 Czy do wejścia wymagany jest specjalny strój?
- 7 Czy jakieś miejsca w świątyni są niedostępne dla zwiedzających?
- 8 Czy wolno mi wskazywać obiekty w środku?
Czy wolno mi coś zabrać?
- 9 Czy wolno robić zdjęcia?
- 10 Jak mówić o osobach reprezentujących dane wyznanie?
- 11 Jak powinno się zwracać do osoby duchowej reprezentującej dane wyznanie?
Jakie są tradycyjne zwroty powitalne?
- 12 Jakie są najczęściej spotykane pomyłki wynikające z nieznamości danego wyznania?
- 13 W co wierzą wyznawcy danej religii?
- 14 W jakim języku(ach) odbywają się nabożeństwa w danym obiekcie?
- 15 Jakie teksty są fundamentem danego wyznania?
- 16 Co należy, a co można zrobić, opuszczając dany obiekt, jeśli jest się jedynie gościem?
- 17 Jak zachowują się wyznawcy opuszczając miejsce kultu?
- 18 Informacje adresowe

1. Zasady ogólne dla osób zwiedzających obiekty sakralne:

- We wszystkich omawianych poniżej miejscach kultu obowiązuje odpowiednie, skromne ubranie (zakrywające ramiona i kolana).
- W odwiedzanych obiektach nie spożywamy posiłków (również batoników, chipsów itp.) i napojów.
- W miejscach kultu nie prowadzimy rozmów telefonicznych. Przed wejściem należy wyciszyć lub wyłączyć telefon.
- Jeżeli przychodzimy jako goście do obiektu sakralnego, w którym trwają modlitwy, nie robimy zdjęć zgromadzonym tam osobom (szczegółowe omówienie kwestii związanych z fotografowaniem - punkt 9).

2. Kiedy można zwiedzać obiekt?

Kościół rzymsko-katolicki pod wezwaniem św. Antoniego (1692r.)	Synagoga pod Białym Bocianem oraz tzw. szul (1829r.)	Cerkiew Prawosławna Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy (XV/XVIw.)	Kościół ewangelicko-augsburgski Opatrzności Bożej (1750r.)	Katedra greckokatolicka pw. św. Wincentego i św. Jakuba (XIII w.)	Muzułmańskie Centrum Kulturalno - Oświatowe we Wrocławiu
--	--	--	--	---	--

Do kościoła można wejść w godzinach otwarcia. Zorganizowane grupy wchodzą po wcześniejszym zgłoszeniu. Zwiedzanie podczas nabożeństw nie jest możliwe.

Synagoga: otwarta dla turystów indywidualnych od niedzieli do czwartku w godzinach od 10.00 do 17.00 oraz w piątki od godziny 10.00 do 16.00. Brak możliwości zwiedzania w soboty. Grupy turystów mogą wejść do synagogi po uzgodnieniu z Centrum Informacji Żydowskiej z co najmniej dwudniowym wyprzedzeniem.

Szul: wejście wyłącznie po uzgodnieniu z Centrum Informacji Żydowskiej lub administracją gminy.

Do świątyni można wejść w godzinach otwarcia. Przy zachowaniu dyskrecji możliwe zwiedzanie również podczas nabożeństw.

Do kościoła można wejść w godzinach otwarcia. Przy zachowaniu dyskrecji możliwe zwiedzanie również podczas nabożeństw.

Do świątyni można wejść w godzinach otwarcia. Przy zachowaniu dyskrecji możliwe zwiedzanie również podczas nabożeństw.

Zwiedzanie możliwe po uprzedniej rezerwacji na stronie www.islam.net.pl

3. Co należy, a co można zrobić po wejściu do obiektu

Kościół rzymsko-katolicki pod wezwaniem św. Antoniego (1692r.)	Synagoga pod Białym Bocianem oraz tzw. szul (1829r.)	Cerkiew Prawosławna Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy (XV/XVI w.)	Kościół ewangelicko-augsburgski Opatrzności Bożej (1750r.)	Katedra greckokatolicka pw. św. Wincentego i św. Jakuba (XIII w.)	Muzułmańskie Centrum Kulturalno-Oświatowe we Wrocławiu
<p>Mężczyźni powinni zdjąć nakrycia głowy. Reprezentanci innych wyznań podczas nabożeństw w kościele, mogą w ciszy łączyć się w modlitwie, ale nie powinni przyjmować Komunii Świętej. Nie zaleca się używania wody święconej.</p>	<p>Nie należy eskponować symboli religijnych. W sali modlitw (tzw. szulu) część miejsc jest zarezerwowana dla stałych uczestników modłów, dlatego po wejściu należy zapytać, które miejsce można zająć. Podczas modlitw należy wstać, gdy wierni wstają. W trakcie Szabatu (zaczyna się w piątkowy wieczór, kończy w wieczór sobotni) nie wolno wyłączać/włączać światła w pomieszczeniu (ze względu na rytualny zakaz pracy). Jeśli odbywają się modlitwy, należy przed wejściem do obiektu wyłączyć wszystkie urządzenia elektroniczne.</p>	<p>Mężczyźni powinni zdjąć nakrycia głowy. Jeśli nie jestem reprezentantem prawosławia, ale innego wyznania chrześcijańskiego, mogę się przeżegnać zgodnie z własną tradycją. Niezależnie od wyznania można postawić zapaloną świeczkę - symbol ofiary i dziesięciny, którą kupuje się zaraz przy wejściu w nawie głównej. Świece stawiamy w intencji osób żyjących i zmarłych oraz kierując prośby i podziękowania. Kupionych świec nie wnosi się z kościoła. Można również niezależnie od przynależności wyznaniowej pocałować ikonę.</p>	<p>Mężczyźni powinni zdjąć nakrycia głowy. Jeżeli nie jestem reprezentantem protestantyzmu mogę wziąć śpiewnik, usiąść w ławce, modlić się, śpiewać razem z wiernymi. Nie przyklęka się przed ołtarzem, czyniąc znak krzyża, ale jeśli jest się chrześcijaninem, można się przeżegnać.</p>	<p>Mężczyźni powinni zdjąć nakrycia głowy. Można użyć wody święconej. Przy wejściu można otrzymać świeczkę, którą zapala się w wyznaczonym do tego miejscu. Za świeczkę uiszcza się niewielką opłatę. Świeczkę zapala się w intencji za coś lub kogoś. Świeczek nie wnosimy z obiektu.</p>	<p>Przed wejściem do meczetu należy zdjąć buty. Kobiety powinny mieć ubranie zakrywające ciało (długie spodnie lub spódnica, zakryte ramiona) i zasłonięte włosy (np. chustą).</p>

4. Kiedy odbywają się regularne nabożeństwa i modlitwy?

Kościół rzymsko-katolicki pod wezwaniem św. Antoniego (1692r.)	Synagoga pod Białym Bocianem oraz tzw. szul (1829r.)	Cerkiew Prawosławna Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy (XV/XVIw.)	Kościół ewangelicko-augsburgski Opatrzności Bożej (1750r.)	Katedra greckokatolicka pw. św. Wincentego i św. Jakuba (XIII w.)	Muzułmańskie Centrum Kulturalno - Oświatowe we Wrocławiu
W niedziele msze są sprawowane o godzinach: 7:00, 9:00, 10:30, 12:00 i 18:00. W dni powszednie o godzinach: 7:00 i 18:00 (w piątki również o 15:00). Specjalne nabożeństwa (adoracje) w godzinach: 9:00-12:00 oraz 15:00-17:30.	W szulu modlitwy odbywają się w piątki po zachodzie słońca oraz w soboty rano. W święta modlitwy odbywają się zarówno w synagodze, jak i w szulu w wieczór poprzedzający święto oraz rano.	W niedziele liturgia jest sprawowana o godzinach: 8:00 i 10:30. W dni powszednie nabożeństwa o 9:00, i o 17:00.	Nabożeństwa odbywają się w niedziele o 10:00.	W niedziele msze są sprawowane o godzinach: 10:00 i 17:00. W dni powszednie o 8:00.	Modlitwy odbywają się 5 razy dziennie, a godzina każdej modlitwy uzależniona jest od pory roku. Modlitwa piątkowa (tzw. Dżumu'a) odbywa się w piątki w porze południowej (o 12:30 zimą i 13:00 latem)

5. Jak zachowują się wyznawcy, wchodząc do świątyni?

<p>Kościół rzymsko-katolicki pod wezwaniem św. Antoniego (1692r.)</p>	<p>Synagoga pod Białym Bocianem oraz tzw. szul (1829r.)</p>	<p>Cerkiew Prawosławna Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy (XV/XVI w.)</p>	<p>Kościół ewangelicko-augsburgski Opatrzności Bożej (1750r.)</p>	<p>Katedra greckokatolicka pw. św. Wincentego i św. Jakuba (XIII w.)</p>	<p>Muzułmańskie Centrum Kulturalno - Oświatowe we Wrocławiu</p>
<p>Wierny, wchodząc do świątyni, przez przyklęknięcie albo głęboki pokłon oddaje cześć Jezusowi Chrystusowi, obecnemu w Najświętszym Sakramencie (przechowywanym w specjalnym miejscu na ołtarzu zwanym tabernakulum). Czyni znak krzyża wodą święconą, która znajduje się w kropielnicach przy wejściu do kościoła. Mężczyźni zdejmują nakrycie głowy.</p>	<p>Wierny przed wejściem zakłada specjalne nakrycie głowy (tzw. jarmułkę), obmywa rytualnie ręce, przy drzwiach całuje pojemnik z fragmentem Tory (tzw. mezuzę), idzie po modlitewnik i szal modlitewny (tzw. talit), po czym siada na swoim wyznaczonym miejscu. W dni powszednie rano Żyd zakłada tzw. tefilin - skórzaną pudełeczka zawierające fragmenty z Tory.</p>	<p>Wchodząc do świątyni wierny czyni znak krzyża, podchodzi do stolika na środku świątyni i całuje znajdującą się tam ikonę, po czym staje w wybranym miejscu nawy głównej kościoła. Znak krzyża dokonany trzykrotnie jest czyniony w imię Trójcy Świętej. Znak krzyża różni się od katolickiego: żegna się 3 palcami, najpierw czoło, klatka piersiowa, potem prawe ramię a następnie lewe.</p>	<p>Wchodząc do świątyni wierny najpierw bierze śpiewnik. Przed zajęciem miejsca w ławce, ale już w niej stojąc, każdy zmawia modlitwę na wejście do kościoła, która znajduje się w śpiewniku. Mężczyźni zdejmują nakrycie głowy.</p>	<p>Wchodząc do świątyni wierny wykonuje znak krzyża na stojąco. Przeżegnanie polega na złożeniu trzech palców (kciuk, wskazujący, środkowy) i dotknięciu kolejno: czoła, klatki piersiowej, prawego ramienia i lewego ramienia. Mężczyźni zdejmują nakrycia głowy.</p>	<p>Wchodząc do meczetu wierny odmawia Du'a (z arab. wznoszenie prośb do Boga) oraz dodatkową modlitwę, tzw. Tahijjat al-Masdżid. Podczas słuchania Chutby (kazania) wygłaszanej przez imama w piątek wszyscy siedzą na dywanie. W meczecie nie ma ławek ani krzeseł.</p>

6. Czy do wejścia wymagany jest specjalny strój?

Kościół rzymsko-katolicki pod wezwaniem św. Antoniego (1692r.)	Synagoga pod Białym Bocianem oraz tzw. szul (1829r.)	Cerkiew Prawosławna Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy (XV/XVIw.)	Kościół ewangelicko-augsburgski Opatrzności Bożej (1750r.)	Katedra greckokatolicka pw. św. Wincentego i św. Jakuba (XIIIw.)	Muzułmańskie Centrum Kulturalno - Oświatowe we Wrocławiu
Patrz punkt 1	Podczas modlitw mężczyźni powinni zakryć głowę, najlepiej jarmułką. Można poprosić obsługę o odpowiednią jarmułkę.	Patrz punkt 1	Patrz punkt 1	Patrz punkt 1	Przed wejściem do meczetu należy zdjąć buty. Kobiety powinny mieć ubranie zakrywające ciało (długie spodnie lub spódnica, zakryte ramiona) i zasłonięte włosy (np. chustą). Odpowiedni strój lub chustę dla kobiet można wypożyczyć w Centrum.

7. Czy jakieś miejsca w świątyni są niedostępne dla zwiedzających?

<p>Kościół rzymsko-katolicki pod wezwaniem św. Antoniego (1692r.)</p>	<p>Synagoga pod Białym Bocianem oraz tzw. szul (1829r.)</p>	<p>Cerkiew Prawosławna Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy (XV/XVIw.)</p>	<p>Kościół ewangelicko-augsburgski Opatrzności Bożej (1750r.)</p>	<p>Katedra greckokatolicka pw. św. Wincentego i św. Jakuba (XIII w.)</p>	<p>Muzułmańskie Centrum Kulturalno - Oświatowe we Wrocławiu</p>
<p>Można chodzić po całej dolnej części kościoła, z wyjątkiem prezbiterium, czyli miejsca znajdującego się wokół ołtarza głównego. Górna część kościoła jest otwierana tylko dla grup zorganizowanych, po uprzednim zgłoszeniu.</p>	<p>W dni wyznaczone do zwiedzania dla turystów, można poruszać się we wnętrzu synagogi wyłącznie po wyznaczonej trasie, tj. po pierwszym i drugim balkonie. Do pozostałych pomieszczeń można wejść po uzgodnieniu z Centrum Informacji Żydowskiej.</p>	<p>Można zwiedzać główną część świątyni (nawa główna i przedsionek). Nie wolno wchodzić do ołtarza (prezbiterium) za ikonostas (zdobiona ściana z ikonami w głównej części świątyni).</p>	<p>Można zwiedzać główną część świątyni, omijając podwyższenie, na którym znajduje się ołtarz. Nie wolno wchodzić na drugi balkon, gdzie znajdują się organy. Nie zagłada się za ołtarz ani za wahadłowe drzwi na przeciwległych ścianach (w głębi kościoła).</p>	<p>Można zwiedzać główną część świątyni (nawa główna i przedsionek). Nie wolno wchodzić do ołtarza (prezbiterium) za ikonostas.</p>	<p>Można swobodnie zwiedzać cały obiekt.</p>

8. Czy wolno mi wskazywać obiekty w środku? Czy wolno mi coś zabrać?

Kościół rzymsko-katolicki pod wezwaniem św. Antoniego (1692r.)	Synagoga pod Białym Bocianem oraz tzw. szul (1829r.)	Cerkiew Prawosławna Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy (XV/XVI w.)	Kościół ewangelicko-augsburgski Opatrzności Bożej (1750r.)	Katedra greckokatolicka pw. św. Wincentego i św. Jakuba (XIII w.)	Muzułmańskie Centrum Kulturalno - Oświatowe we Wrocławiu
<p>Można wskazywać obiekty, natomiast nie powinno się ich dotykać. Można zabrać wyłożone przy wejściu do kościoła ulotki.</p>	<p>Można wskazać obiekty wewnątrz, ale nie palcem. Można korzystać z leżącego na pulpicie ławki modlitwika lub Tory. Pozostałych przedmiotów nie należy ruszać. Wyłożone ulotki informacyjne można zabierać ze sobą.</p>	<p>Można wskazywać obiekty wewnątrz. Nie należy dotykać ikon oraz elementów wyposażenia. Na temat świec: punkt 3.</p>	<p>Można wskazywać obiekty całą dłonią skierowaną wewnątrz ku górze. Można obejrzeć śpiewnik. Można zabrać czasopisma, ulotki etc. wyłożone na stoliku w przejściu do nawy.</p>	<p>Jeżeli w świątyni nie trwają modlitwy, można wskazywać obiekty. Jeżeli śpiewnik będzie w widocznym miejscu, nie ma przeciwwskazań, aby go obejrzeć. Przy wejściu leżą ulotki, które można zabrać. Na temat świec: punkt 3</p>	<p>Można wskazywać obiekty. Można zabrać ulotki, czasopisma etc. wyłożone na zewnątrz.</p>

9. Czy wolno robić zdjęcia?

Kościół rzymsko-katolicki pod wezwaniem św. Antoniego (1692r.)	Synagoga pod Białym Bocianem oraz tzw. szul (1829r.)	Cerkiew Prawosławna Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy (XV/XVIw.)	Kościół ewangelicko-augsburgski Opatrzności Bożej (1750r.)	Katedra greckokatolicka pw. św. Wincentego i św. Jakuba (XIIIw.)	Muzułmańskie Centrum Kulturalno - Oświatowe we Wrocławiu
Wolno robić zdjęcia.	W czasie zwiedzania synagogi, gdy nie odbywają się w niej modlitwy, można robić zdjęcia. Fotografowanie w czasie świąt (np. w piątki wieczorem) jest bezwzględnie zabronione. Wynika to z zakazu wykonywania pracy w czasie świąt.	Należy uzyskać zgodę zarządcy obiektu.	Jeśli nie trwają modlitwy, można robić zdjęcia. Jeśli chce się fotografować w czasie nabożeństwa, najlepiej ustalić wcześniej szczegóły z księdzem.	Poza nabożeństwami można swobodnie fotografować świątynię.	Wolno robić zdjęcia.

10. Jak mówić o osobach reprezentujących dane wyznanie?

Kościół rzymsko-katolicki pod wezwaniem św. Antoniego (1692r.)	Synagoga pod Białym Bocianem oraz tzw. szul (1829r.)	Cerkiew Prawosławna Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy (XV/XVIw.)	Kościół ewangelicko-augsburgski Opatrzności Bożej (1750r.)	Katedra grekokatolicka pw. św. Wincentego i św. Jakuba (XIII w.)	Muzułmańskie Centrum Kulturalno - Oświatowe we Wrocławiu
Katolicy	Żydzi lub wyznawcy judaizmu	Prawosławni	Ewangelicy lub luteranie	Grekokatolicy	Muzułmanie

11. Jak powinno się zwracać do osoby duchownej reprezentującej dane wyznanie? Jakie są tradycyjne zwroty powitalne?

Kościół rzymsko-katolicki pod wezwaniem św. Antoniego (1692r.)	Synagoga pod Białym Bocianem oraz tzw. szul (1829r.)	Cerkiew Prawosławna Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy (XV/XVI w.)	Kościół ewangelicko-augsburgski Opatrzności Bożej (1750r.)	Katedra greckokatolicka pw. św. Wincentego i św. Jakuba (XIII w.)	Muzułmańskie Centrum Kulturalno - Oświatowe we Wrocławiu
<p>Opiekunami kościoła św. Antoniego są zakonnicy z zakonu paulinów. Katolicy zwracają się do nich: „Ojciec”, „Proszę Ojca”, „Proszę Brata” i witają pozdrowieniem: „Szczęść Boże” albo „Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus”. Wyznawcy innych wyznań mogą także używać tych form przywitania.</p>	<p>Do rabina zwracamy się „Panie rabinie”. Niektóre osoby, przestrzegające zasady tradycyjnego judaizmu unikają kontaktu cielesnego z osobami przeciwnej płci. Dlatego osoby płci przeciwnej nie wyciągają do siebie ręki przy pozdrowieniu. Tradycyjnym pozdrowieniem żydowskim jest hebrajskie słowo „Szalom” oznaczające pokój, albo z języka jidysz - „Szołem alejchem” (pokój z Tobą). Przed modlitwami w szabat pozdrawia się zwrotem „Szabat szalom” (szabatowego pokoju), w święta „Hag sameach” (wesołych świąt).</p>	<p>W kościele prawosławnym do osób duchownych zwracamy się – „Proszę księdza”. Do biskupa – „Ekscelencjo” lub „Księżę Biskupie”. Na przywitanie można podać rękę księdzu. Witamy się zwrotem „Szczęść Boże!”.</p>	<p>Do osoby duchownej zwraca się „Proszę księdza”, do biskupa – „Księżę Biskupie”. W sytuacjach oficjalnych do biskupa zwraca się „Jego Ekscelencjo”, „Jego Ekscelencjo Księżę Biskupie”. Według zasad savoir-vivre’u z podaniem ręki powinno się poczekać, aż duchowny ją do nas wyciągnie.</p>	<p>Z reguły używa się zwrotu „Proszę księdza”. Przywitanie powinno się ograniczać do słów „Szczęść Boże!”.</p>	<p>Osoba duchowna w islamie to imam. Zwracamy się do niego „Imamie”. Zwyczajowo muzułmanki nie podają ręki osobom obcym. Wyznanie nie ma tutaj znaczenia. Jednak ze względów kulturowych dopuszcza się wyjątki.</p>

12. Jakie są najczęściej spotykane pomyłki wynikające z nieznamości danego wyznania?

<p>Kościół rzymsko-katolicki pod wezwaniem św. Antoniego (1692r.)</p>	<p>Synagoga pod Białym Bocianem oraz tzw. szul (1829r.)</p>	<p>Cerkiew Prawosławna Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy (XV/XVI w.)</p>	<p>Kościół ewangelicko-augsburgski Opatrzności Bożej (1750r.)</p>	<p>Katedra grekokatolicka pw. św. Wincentego i św. Jakuba (XIII w.)</p>	<p>Muzułmańskie Centrum Kulturalno - Oświatowe we Wrocławiu</p>
---	---	--	---	---	---

W Polsce tradycja katolicka jest powszechnie znana i rażące pomyłki rzadko się zdarzają. Często myleni są jednak przedstawiciele różnych zakonów.

W środowisku żydowskim nie powinno się stosować nazw obiektów występujących w innych religiach, także nazw liturgii i duchownych. Synagoga nie jest kościołem ani świątynią. Liturgia żydowska w języku polskim to „modlitwa” (ale nie msza). W żydowskich domach modlitwy nie ma ołtarza. Żydowskiego duchownego we Wrocławiu należy nazywać rabinem (ale nie rebe), inne określenia (np. żydowski ksiądz) nie są właściwe.

Zwracanie się do księdza prawosławnego słowem „pop” jest niewłaściwe.

Często spotykanym błędem jest uważanie ewangelicyzmu za wyznanie niechrześcijańskie oraz utożsamianie wyznawców protestantyzmu z przynależnością do kultury niemieckiej. Określanie nabożeństwa ewangelickiego „mszą” jest niewłaściwe, podobnie jak kościoła – świątynią.

Mylne jest często rozumienie nazwy grekokatolik. Nazwa ta pochodzi z XIX w. i podkreśla fakt, że cerkiew przyjęła chrześcijaństwo z Bizancjum. Natomiast często pojęcie grekokatolika jest niewłaściwie rozumiane i utożsamiane z Grekami.

Wyznawcy islamu wolą, aby ich proroka nazywać Muhammad, a nie rozpoznańską w Polsce formą tego imienia – Mahomet. Wyznawcy islamu to muzułmanie a nie mahometanie. Muhammad był wysłannikiem Boga, a nie synem Bożym.

13. W co wierzą wyznawcy danej religii?

Kościół rzymsko-katolicki pod wezwaniem św. Antoniego (1692r.)	Synagoga pod Białym Bocianem oraz tzw. szul (1829r.)	Cerkiew Prawosławna Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy (XV/XVI w.)	Kościół ewangelicko-augsburgski Opatrzności Bożej (1750r.)	Katedra grekokatolicka pw. św. Wincentego i św. Jakuba (XIII w.)	Muzułmańskie Centrum Kulturalno - Oświatowe we Wrocławiu
<p>My - katolicy - wierzymy w jednego Boga w Trzech Osobach (Bóg Ojciec, Syn Boży, Duch Święty) i w to, że Syn Boży stał się człowiekiem w osobie Jezusa Chrystusa, który jako Mesjasz - Zbawiciel, umarł za grzechy ludzi i zmartwychwstał. Podstawą naszej wiary są prawdy zapisane w Biblii. Czekamy na powtórne przyjście Mesjasza. Kościół katolicki to wspólnota ludzi ochrzczonych, na której czele stoi papież.</p>	<p>My - wyznawcy judaizmu - wierzymy, że Pięcioksiąg Mojżesza jest słowem objawionym, z podkreśleniem wiary w Jedyność Boga oraz nakazem przestrzegania wszystkich przykazań, których jest 613. W tradycyjnym judaizmie Żydzi wierzą w nadejście Mesjasza i odbudowanie przez Niego Świątyni w Jerozolimie.</p>	<p>My- wyznawcy prawosławia - wierząc w Trójcyjedyne Boga i orędownictwo Przenajświętszej Bogarodzicy Marii - przywiązujemy wielką wagę do Tradycji, która razem z Pismem Świętym, postanowieniami Siedmiu Soborów Powszechnych, kierownictwem duchowym Ojców Kościoła oraz z ikonami - daje człowiekowi możliwość zbawienia. Kościół - daje człowiekowi możliwość zbawienia. Kościół - wiernych - połączonych siedmioma sakramentami. Opieramy się na postanowieniach soboru. Wierząc w życie wieczne - czekamy na powtórne przyjście Mesjasza.</p>	<p>My- ewangelicy - wierzymy, że jedynym źródłem nauki chrześcijańskiej jest Biblia. Mamy cztery główne zasady: jedynie Pismo Święte, jedynie Chrystus, jedynie łaska, jedynie wiara. Wierzymy, że zbawienia nie można uzyskać przez dobre uczynki, ponieważ jest to łaska, którą człowiek wierzący otrzymuje od Boga. Dobre uczynki są owocem, nie warunkiem zbawienia - każdy, kto prawdziwie wierzy, spełnia je. Również czekamy na powtórne przyjście Mesjasza.</p>	<p>My- grekokatolicy - wierzymy w jednego Boga w Trzech Osobach (Bóg Ojciec, Syn Boży, Duch Święty) i w to, że Syn Boży stał się człowiekiem w osobie Jezusa Chrystusa, który jako Mesjasz - Zbawiciel, umarł za grzechy ludzi i zmartwychwstał. Uznajemy również kult Maryi oraz świętych. Czekamy na powtórne nadejście Mesjasza.</p>	<p>My - muzułmanie -wierzymy w Allaha - Boga Jedyne, Stworzyciela wszelkiej rzeczy oraz Jego aniołów, w Koran objawiony wysłannikowi Muhammadowi (wierzymy także, że Bóg powołał wielu innych wysłanników jak np. Mojżesza i Jezusa, którym objawił wiele innych świętych pism, np. Zabur [z arab. Psalmi objawione Dawidowi], a także Torę). Wierzymy w dzień sądu ostatecznego, do którego wszyscy ludzie zmartwychwstaną i zostaną rozliczeni. Wierzymy również w przeznaczenie.</p>

14. W jakim języku(ach) odbywają się nabożeństwa w danym obiekcie?

Kościół rzymsko-katolicki pod wezwaniem św. Antoniego (1692r.)	Synagoga pod Białym Bocianem oraz tzw. szul (1829r.)	Cerkiew Prawosławna Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy (XV/XVI w.)	Kościół ewangelicko-augsburgski Opatrzności Bożej (1750r.)	Katedra greckokatolicka pw. św. Wincentego i św. Jakuba (XIII w.)	Muzułmańskie Centrum Kulturalno - Oświatowe we Wrocławiu
Liturgia odbywa się w języku polskim.	Prawie cała liturgia odbywa się w języku hebrajskim. Czytanie tekstów biblijnych odbywa się także w języku polskim.	Językiem liturgii jest cerkiewnosłowiański (katedra ul. św. Mikołaja) i język polski (parafia św. Cyryla i Metodego przy ul. św. Jadwigi).	Nabożeństwa odbywają się w języku polskim. W parafii niemieckiej (św. Krzysztofa) nabożeństwa prowadzone są w języku niemieckim.	Liturgia odprawiana jest w języku ukraińskim.	Modlitwy odbywają się w języku arabskim. Chutba (kazanie w piątek) wygłaszana jest w języku arabskim, polskim i angielskim.

15. Jakie teksty są fundamentem danego wyznania?

Kościół rzymsko-katolicki pod wezwaniem św. Antoniego (1692r.)	Synagoga pod Białym Bocianem oraz tzw. szul (1829r.)	Cerkiew Prawosławna Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy (XV/XVIw.)	Kościół ewangelicko-augsburgski Opatrzności Bożej (1750r.)	Katedra greckokatolicka pw. św. Wincentego i św. Jakuba (XIIIw.)	Muzułmańskie Centrum Kulturalno - Oświatowe we Wrocławiu
Biblia, czyli Stary i Nowy Testament.	Tora, czyli Pięcioksiąg Mojżesza. Przepisy dotyczące rytuałów zostały dookreślone w dyskusjach między mędrkami zawartymi w 63 księgach zwanych Talmudem.	Biblia, czyli Stary i Nowy Testament.	Najważniejszym tekstem jest Pismo Święte, którego wykładnię stanowią Księgi Wyznaniowe Kościoła.	Biblia, czyli Stary i Nowy Testament.	Koran oraz Sunna (z arabskiego tradycja Posłańca).

16. Co należy, a co można zrobić, opuszczając dany obiekt, jeśli jest się jedynie gościem?

Kościół rzymsko-katolicki pod wezwaniem św. Antoniego (1692r.)	Synagoga pod Białym Bocianem oraz tzw. szul (1829r.)	Cerkiew Prawosławna Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy (XV/XVIw.)	Kościół ewangelicko-augsburgski Opatrzności Bożej (1750r.)	Katedra greckokatolicka pw. św. Wincentego i św. Jakuba (XIII w.)	Muzułmańskie Centrum Kulturalno - Oświatowe we Wrocławiu
<p>Można po prostu wyjść. Osoba z zewnątrz może się pożegnać, nie zaleca się jednak używania wody święconej.</p>	<p>Można po prostu wyjść. Po zakończeniu modlitw w Szabat, można pożegnać się powiedzeniem „Szabat szalom” - spokojnego Szabatu, w inne święta „Hag sameach” - wesołych świąt. Nikogo nie zdziwi zwykłe „Do widzenia”.</p>	<p>Można po prostu wyjść. Jeśli jest się chrześcijaninem, można się pożegnać w kierunku prezbiterium. Może to też uczynić osoba niereprezentująca prawosławia.</p>	<p>Można po prostu wyjść. Można się pożegnać i dopiero wtedy opuścić kościół. Po nabożeństwie niedzielnym w drzwiach stoją dwie osoby z Rady Parafialnej z koszykami, do których wrzuca się dobrowolną ofiarę.</p>	<p>Można po prostu wyjść, ale opuszczając obiekt dana osoba może zachować się według reguł obowiązujących w jej wyznaniu (np. modlitwa, znak krzyża, przyklęknienie).</p>	<p>Można po prostu wyjść. Można się pożegnać słowami „As-salam ,alejkum” (z arab. Pokój z Wami).</p>

17. Jak zachowują się wyznawcy opuszczając miejsce kultu?

Kościół rzymsko-katolicki pod wezwaniem św. Antoniego (1692r.)	Synagoga pod Białym Bocianem oraz tzw. szul (1829r.)	Cerkiew Prawosławna Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy (XV/XVIw.)	Kościół ewangelicko-augsburgski Opatrzności Bożej (1750r.)	Katedra grekokatolicka pw. św. Wincentego i św. Jakuba (XIIIw.)	Muzułmańskie Centrum Kulturalno - Oświatowe we Wrocławiu
<p>Katolicy wychodząc ze świątyni, zwracają się w stronę tabernakulum i przyklękają, albo oddają głęboki pokłon oraz żegnają się wodą święconą.</p>	<p>Żyd opuszczając miejsce modlitwy zdejmuje szal modlitewny, tefilin, całuje mezuzę i wychodzi. Po zakończeniu modlitw w Szabat żegna się powiedzeniem „Szabat szalom” (spokojnego Szabatu), w inne święta „Hag sameach” (wesołych świąt).</p>	<p>Przy wyjściu z cerkwi wyznawcy prawosławia żegnają się w kierunku prezbiterium i opuszczają świątynię.</p>	<p>Wierny po zakończonym nabożeństwie zmagia modlitwę końcową, czyni znak krzyża, odstawia śpiewnik na miejsce i wychodzi.</p>	<p>Grekokatolicy wychodząc ze swego kościoła czynią znak krzyża.</p>	<p>Opuszczając meczet muzułmanie odmawiają du'a (z arab. prośbę do Boga) związaną z opuszczeniem świątyni i żegnają się z innymi słowami As-salam 'alejkum (z arab. Pokój z Wami).</p>

18. Adresy

Poradnik powstał na podstawie informacji, które przekazali:

Ojciec Maksymilian

Kościół rzymsko-katolicki
pod wezwaniem św.
Antoniego (1692r.)

św. Antoniego 30,
Wrocław
Telefon: 71 792 52 70
www.wroclaw.paulini.pl

Jerzy Kichler

Synagoga pod Białym
Bocianem oraz tzw. szul
(1829r.)

Synagoga:
Pawła Włodkowica 7,
Wrocław
Szul:
Pawła Włodkowica 9,
Wrocław
Telefon: 504 905 358
e-mail:
cizwroclaw@gmail.com
<http://wroclaw.jewish.org.pl>

ks. Mieczysław Oleśniewicz

Cerkiew Prawosławna
Narodzenia Przenajświętszej
Bogurodzicy (XV/XVIw.)

św. Mikołaja 40,
Wrocław
Telefon: 71 342 70 80
e-mail:
kancelaria.wroclaw@wp.pl
<http://www.diecezjawroclawsko-szczecinska.pl>

Joanna Korsan

Kościół ewangelicko-
augsburski Opatrzności
Bożej (1750r.)

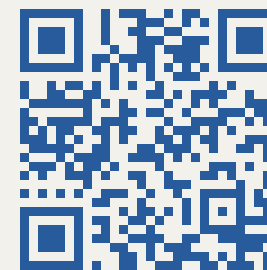

Kazimierza Wielkiego 29,
Wrocław
Telefon: 71 343 47 30
<http://www.luteranie.org/>

ks. Andrzej Michaliszyn

Katedra greckokatolicka pw.
św. Wincentego
i św. Jakuba (XIIIw.)

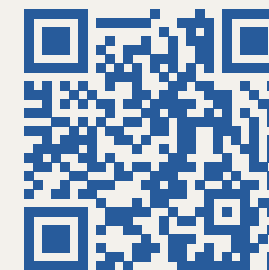

pl. Nankiera 15,
Wrocław
Telefon: 71 343 94 77
<http://cerkiew.net.pl>

Imam Ali Abi Issa

Muzułmańskie Centrum
Kulturalno - Oświatowe
we Wrocławiu

al. Kasprowicza 24,
Wrocław
Telefon: 71 325 53 20
<http://www.islam.net.pl>